

De gjorde Århus til universitetsby

Den ene tog initiativet, den anden fik tingene realiseret i stor stil. Mød to stærke drivkræfter ved Aarhus Universitets grundlæggelse: overlæge Victor Albeck og landsretssagfører Carl Holst-Knudsen. De to ildsjæle satte deres aftryk flere steder på campus – og deres ånd lever videre i Victor Albeck-prisen og Rigmor og Carl Holst-Knudsens Videnskabspris, som giver rygstød til både yngre og etablerede forskere.

I mere end 400 år havde der kun været ét universitet i Danmark. Der manglede et videnskabeligt miljø i Aarhus – og i det hele taget mulighed for at tage en akademisk uddannelse i Jylland – det mente to visionære akademikere i Aarhus, og i 1920'erne tog de på hver sin måde teten i forhold til at give jyder nemmere adgang til at uddanne sig på højeste niveau i samfundet og til i det hele taget at løfte det akademiske niveau for landet som hele. Deres indsats og ihærdighed bar frugt, og de blev foregangsmænd for det, vi kender som Aarhus Universitet i dag.

Aarhus Universitets fornemste hæderspris har siden 1956 været Rigmor og Carl Holst-Knudsens Videnskabspris. Nu har Aarhus Universitets Forskningsfond indstiftet yderligere en hæderspris, nemlig Victor Albeck-prisen. Men hvem var de, og hvordan satte de deres aftryk? Vi lægger ud med Victor Albeck.

Hvis du befinder dig i Universitetsparken, så tag turen ned i den sydlige del af parken og find det sted, hvor Bartholins Allé og Wilhelm Meyers Allé krydser hinanden ved siden af Søauditoriet. Her finder du en stor, mørkegrå sten omkranset af buske – det er et gravsted – Universitetsparkens eneste. På stenen står der Victor Albeck (1869-1933).

Victor Albeck blev født i København den 9. januar 1869. Han fik sin medicinske embedseksamen i 1894 og videreuddannede sig herefter til fødselslæge og gynækolog. I 1901 blev han udnævnt til den første overlæge ved Fødselsanstalten i Jylland, den hvide palæbygning i den sydlige del af Universitetsparken.

Det fortælles om Victor Albeck, at han var en venlig mand – som fødselslæge kunne han ikke huske alle de fødendes ansigter, så for en sikkerheds skyld hilste

han altid, når han på fortovet gik forbi en mor med en barnevogn.

Victor Albeck var én af de drivende kræfter i oprettelsen af Jydsk medicinsk Selskab, som han i 1920 blev formand for. Her samledes jyske læger til videnskabelige foredrag og diskussioner, og selskabet kom til at fungere som en slags sundhedsvidenskabeligt "fakultet" uden studenter. Det var netop i kraft af sin rolle i dette selskab, at Victor Albeck fik en central position i kampen om at få et universitet til Aarhus.

Fødselslægen i spidsen for universitetsforkæmperne

Den tidligere københavner var blevet fuldblods-aarhusianer og tog en lang række initiativer, der skulle fremme de videnskabelige miljøer i byen. Sammen med repræsentanter for Statsbiblioteket, byens museer, de lærde skoler (gymnasier) og byens hospitaler oprettede han en

◀ Victor Albeck blev født i København den 9. januar 1869. Han fik sin medicinske embedseksamen i 1894 og videreuddannede sig herefter til fødselslæge og gynækolog. I 1901 blev han udnævnt til den første overlæge ved Fødselsanstalten i Jylland, den hvide palæagtige bygning i den sydlige del af Universitetsparken.

▲ Carl Holst-Knudsen døde i 1956, kort efter sin 70-års dag. Han har lagt navn til en vej i Universitetsparken – tæt på kollegierne, som han også tog initiativ til at bygge.

Victor Albeck sammen med Kong Christian X til grundstensnedlæggelsen ved Aarhus Universitets første bygning i 1932.

række videnskabeligt orienterede foreninger inden for historie og naturvidenskab, og han tog initiativ til læsekredse og etablering af naturvidenskabelige samlinger. Alt sammen med henblik på at få oprettet et universitet i Aarhus. Victor Albeck lagde selv hus til, når universitetsforkæmperne holdt møder.

Professor Karl Anker Jørgensen sidder i Aarhus Universitets Forskningsfonds bestyrelse og er formand for fondens uddelingsudvalg. Han har været med til at indstifte den nyindstiftede Viktor Albeck-prisen, der uddeles første gang 26. maj i år.

"Victor Albecks utrættelige indsats har været helt afgørende for, at det nye jyske universitet kom til at ligge i Aarhus. Det er hans pionerånd, vilje og ihærdighed, vi hylder med denne pris og dermed hos prismodtagerne. Det ville være i Victor Albecks ånd at støtte netop vækstlaget på Aarhus Universitet og dermed give yngre talenter et rygstød," siger Karl Anker Jørgensen om prisen, som gives til en yngre, talentfuld forsker med tilknytning til Aarhus Universitet.

I 1926 overtog Victor Albeck formandsposten i *Universitets-Samvirket*, Aarhus, og 11. september 1928 havde Aarhus Universitet sin spæde start i lejede lokaler i Teknisk Skole i Nørre Allé. Victor Albeck blev formand for *Universitetsundervisningen i Jylland*, og ved grundstensnedlæggelsen til Aarhus Universitets første bygning i august 1932 modtog Victor Albeck fortjenstmedaljen i guld af Chr. X. Victor Albeck døde året efter og blev begravet ved siden af fødselsanstalten, der siden år 2000 har båret hans navn: Victor Albeck-bygningen.

Carl Holst-Knudsen: Styr på Stauning

Efter Victor Albecks død overtog landsretssagfører og konservativt byrådsmedlem Carl Holst-Knudsen formandskabet for *Universitets-Samvirket*, Aarhus og *Universitetsundervisningen i Jylland*. Carl Holst-Knudsen havde arbejdet sammen med Victor Albeck i begge bestyrelser og var en dygtig strateg og fundraiser, der formåede at indsamle private midler til universitetets opbygning og samtidig havde argumenterne på plads, når skiftende undervisningsministre skulle til lommerne.

Det fortælles, at Carl Holst-Knudsen var en mand med stor personlig myndighed. Det fik statsminister Thorvald Stauning at føle i forbindelse med indvielsen af den første universitetsbygning, hvor Carl Holst-Knudsen gav den lidt for tørstige Thorvald Stauning besked på ikke at drikke mere. Statsministeren adlød.

Carl Holst-Knudsen var gift med Rigmor Holst-Knudsen, og ægteparret skænkede i 1935 en rektorkæde i 18 karat guld til universitetet. Denne kæde bærer rektor stadig ved særlige lejligheder, som for eksempel ved universitetets traditionsrige årsfest i september – og ved overrækkelsen af Rigmor og Carl Holst-Knudsens Videnskabspris hvert år i maj. Rigmor og Carl Holst-Knudsens Videnskabspris blev indstiftet af en række fonde og virksomheder den 28. maj 1956, da Carl Holst-Knudsen blev 70 år, og den er siden blevet uddelt til en lang række fremtrædende forskere, blandt andre lektor Johannes Sløk, professor Poul Nissen, professor Dorthe Berntsen, professor Jens Christian Djurhus og professor Lene Hau.

Carl Holst-Knudsen var en af de mest fremtrædende skikkelser på det unge Aarhus Universitet, og det var derfor naturligt, at en videnskabspris på Aarhus Universitet blev opkaldt efter ham. Det fortæller rektor Brian Bech Nielsen.

”Carl Holst-Knudsens særlige fortjeneste var i stærkt parløb med de lokale politikere at sikre den folkelige og erhvervslivets opbakning til universitetet. Drømmen om et nyt universitet blev først og fremmest realiseret, fordi han var med til at synliggøre, at den jyske befolkning ønskede et universitet. Carl Holst-Knudsen forstod, at universiteter i sidste ende er samfundets og borgernes ejendom,” siger Brian Bech Nielsen.

Statsminister Thorvald Stauning og Carl Holst-Knudsen mødtes ved flere forskellige lejligheder. Carl Holst-Knudsen blev 70 år, og Videnskabsprisen er siden blevet uddelt til en lang række fremtrædende forskere.

Carl Holst-Knudsen døde i 1956, kort efter sin 70-års dag. Han har lagt navn til en vej i Universitetsparken – tæt på kollegierne, som han også tog initiativ til at bygge.

Fra de første 64 studerende i lejede lokaler i Nørre Allé i de spæde år i slutningen af 1920'erne til 38.000 studerende i dag fordelt på AU's verdensberømte campus – og rundt omkring i resten af landet. Victor Albeck og Carl Holst-Knudsen satte det hele i gang. I Aarhus Universitets nekrolog over Carl Holst-Knudsen omtales det naturlige parløb mellem de to: Victor Albeck beskrives som den idérige type, Carl Holst-Knudsen som den pragmatiske type. Og som det skrives: ”I Aarhus Universitets historie kom disse to mænd så aldeles åbenbart i den rette rækkefølge.”

De to prismodtagere i 2021 ►

Professor Isabelle Torrance modtager Victor Albeck-prisen

Af Ida Hammerich Nielson

Isabelle Torrance startede sin forskerkarriere på Aarhus Universitet med et 3-årigt fellowship på Aarhus Institute of Advanced Studies (AIAS), der har haft stor succes med at tiltrække højt kvalificerede internationale forskere. Siden blev hun ansat som professor på Engelsk, hvor hun har opbygget forskningscentret "Classical Influences and Irish Culture", som er støttet af en ERC-bevilling fra opholdet på AIAS. Isabelle Torrances forskergruppe arbejder med at vise, hvordan den klassiske litteratur approprieres i Irland og forbindes med aktuelle konflikter. Et perspektiv, der inklu-

Lyt til en podcast

Hør mere i serien "De unge forskere" ved at gå ind på www.auff.dk eller søg på navnet og find serien på Spotify, Google Play eller din foretrukne podcast-app.

derer postkoloniale, multilingvistiske og feministiske vinkler. Projektet oparbejder blandt andet en database, der muliggør ny, interdisciplinær forskning inden for klassisk og moderne litteratur. Herved bidrager Isabelle Torrance til udviklingen af et nyt forskningsfelt, Classical Reception Studies.

Professor Isabelle Torrance har en baggrund som klassisk filolog og kombinerer således den filologiske tradition med forskning i den rolle, antikkens klassiske kultur spiller i moderne europæisk historie.

Isabelle Torrance er en original og produktiv forsker, der allerede har publiceret syv bøger og en række artikler. Hendes evne til at skabe synergi mellem klassiske studier og moderne historie gør hende også til en efterspurgt forelæser blandt internationale fagfæller og i den brede offentlighed.

Fakta om prisen

Victor Albeck-prisen på 100.000 kr. uddeles til et yngre forskertalent, der arbejder eller har arbejdet i tilknytning til Aarhus Universitet, og som er inde i et videnskabeligt arbejde og har fremlagt ét eller flere betydelige resultater, der giver løfter for det fremtidige arbejde. Prisen uddeles første gang i 2021 i forbindelse med prisuddelingerne i maj måned, hvor også Holst-Knudsens Videnskabspris og Aarhus Universitets Forskningsfonds ph.d.-priser uddeles.

Professor Preben Bo Mortensen modtager Rigmor og Carl Holst-Knudsens Videnskabspris

Af Ida Hammerich Nielson

Professor Preben Bo Mortensen forsker i psykiatrisk epidemiologi. Hans hovedinteresse er at undersøge, hvilke genetiske og miljømæssige faktorer der bidrager til sygdomsrisiko og sygdomsforløb, herunder hvordan arv og miljø spiller sammen. Målet er at finde årsagerne til, forbedre behandlingen af og forebygge psykisk sygdom og på den måde skabe et bedre liv for den enkelte. Ved hjælp af data fra biobanker og danske registre forsker han i de fem mest alvorlige psykiske sygdomme og har således opbygget enestående ny viden om skizo-

freni, depression, autisme, bipolar sygdom og ADHD.

Preben Bo Mortensen har publiceret mere end 690 videnskabelige artikler, herunder i internationalt højtrangerede tidsskrifter som Nature, Science og JAMA Psychiatry, og har en imponerende videnskabelig produktion. Derudover udmærker han sig ved at have stærke nationale og internationale samarbejder blandt andet med Johns Hopkins University, MIT og Harvard University.

I øjeblikket er Preben Bo Mortensen videnskabelig direktør for forskningscentret iPSYCH, som er forankret på Aarhus Universitet, og som beskæftiger mere end 150 forskere inden for psykiatri, genetik og registerforskning i Danmark. Han er desuden centerleder ved Center for Registerforskning ved Institut for Økonomi på Aarhus BSS.

Fakta om prisen

Rigmor og Carl Holst-Knudsens Videnskabspris blev indstiftet den 28. maj 1956 i anledning af landsretssagfører Carl Holst-Knudsens 70-års fødselsdag, hvor han fratrådte som formand for bestyrelsen for Aarhus Universitet. Prisen blev uddelt første gang i 1958 og har siden – så vidt muligt – været uddelt den 28. maj. Prisen på 100.000 kr. uddeles til en forsker, som har udmærket sig på allerhøjeste niveau, og som har høstet stor national og international anerkendelse.